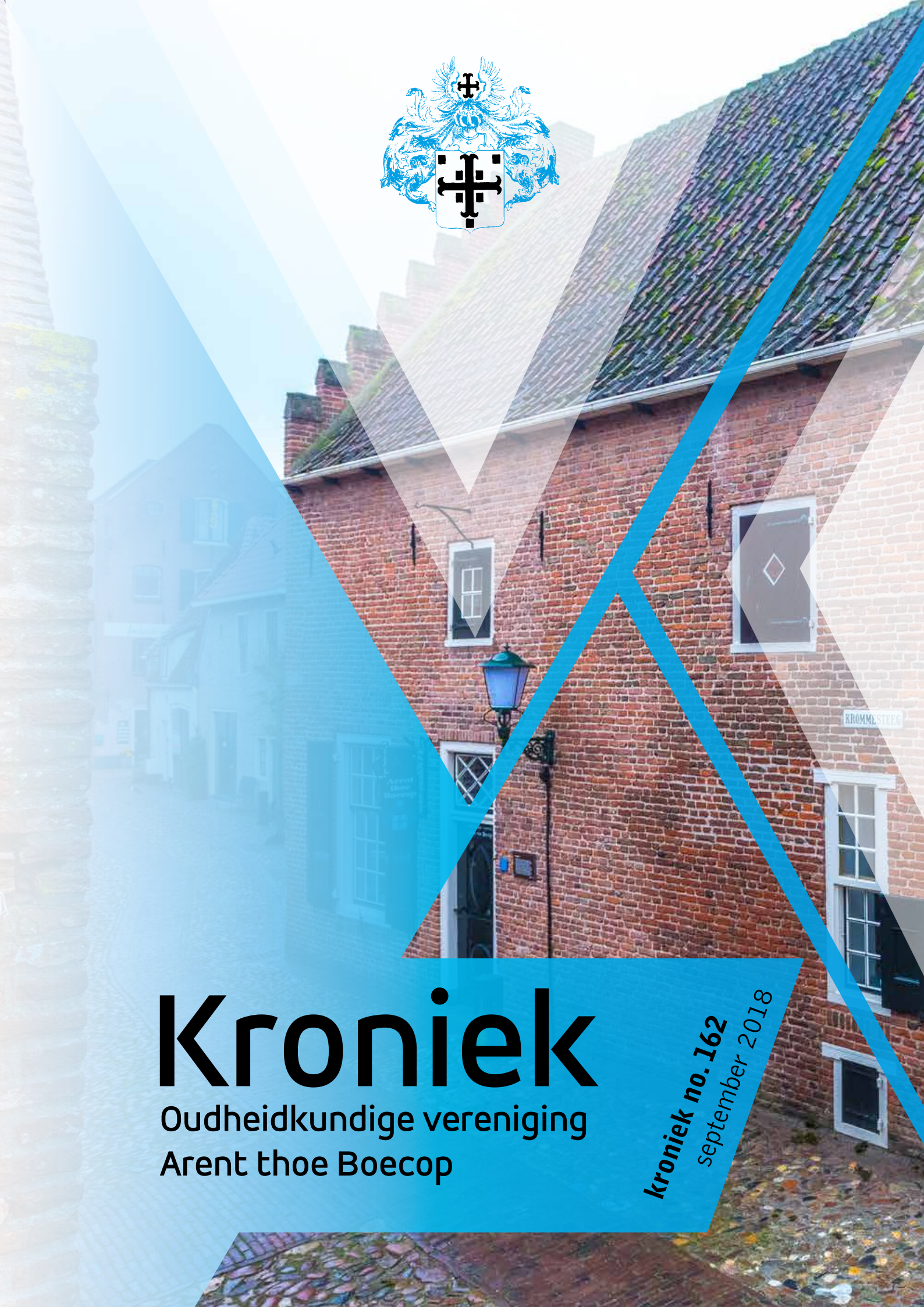

Kroniek

Oudheidkundige vereniging
Arent thoe Boecop

kroniek no. 162
september 2018

AGENDA

7-8 sep. Botter- en Monumentendagen
Expositie schilderijen in het Gruithuis

8 sep. Botter- en Monumentendagen
Parelwandelingen

9 okt. Presentatie boekje 108
Over de rechtspraak in Elburg

31 okt. Lezing door Ad van Liempt
Over stakingen en verzet tijdens de Tweede Wereldoorlog

8 nov. Historische Maaltijd

17 nov. Bezoek aan Unesco Werelderfgoed en Xanten

21 nov. Algemene Ledenvergadering
Met presentatie van de begroting voor 2019. Daarna lezing met beelden door Willem van Norel over oud-burgemeester Van de Poll

18 dec. Sfeerwandeling door Elburg

Nieuwe Leden

De heer Roelofsen	's Heerenberg
Familie Mager	't Harde
De heer Engel	Elburg
De heer Kwakkel	Oldebroek
Mevrouw Korevaar-Pot	Oldebroek
Familie Loenen van	Elburg
De heer Quak	Doornspijk
Mevrouw Captein-Withaar	Elburg
De heer Jansen	Elburg
Familie Berg	Hulshorst
Mevrouw Drost	't Harde
Mevrouw Montizaan	Oldebroek
Mevrouw Kloosterman	Elburg

inhoudsopgave

Voorwoord voorzitter	4
Vooruitblik expositie Gruithuis	5
Terugblik fietstocht	6
Parelwandelingen	7
Terugblik excursie Amsterdam	7
Aankondiging boekje Rechtspraak	9
Terugblik project Ronde Toren	9
Aankondiging lezing Ad van Liempt	10
Even voorstellen: Rob Besteman	10
Aankondiging Historische maaltijd	11
Unesco Werelderfgoed en Xanten	11
Ledenvergadering en lezing	13
Sfeerwandeling	14

Voorwoord

Beste leden van Arent thoe Boecop,
Het was al jaren een vertrouwd gezicht: onze Kroniek. Stiekem was ik een beetje gehecht aan dat vierkante boekwerkje in de Arent thoe Boecop-blauwe tint, volgestopt met onze nieuwste activiteiten. Maar toch kregen we ook wel klachten: zo vonden sommigen van u het lettertype een tikje te klein, en als ik zo eens terugkijk, snap ik dat wel. Nu ben ik er een groot voorstander van om af en toe eens datgene wat je al jaren (misschien best goed) doet tegen het licht te houden, en daarin stond ik binnen ons bestuur bepaald niet alleen.

Anderhalf jaar geleden hebben we de website opnieuw laten bouwen. Nu was het tijd voor de Kroniek. Ik prijs me gelukkig dat we binnen ons bestuur iemand hebben die als geen ander dit soort 'klussen' klaart: Elly Plugers. Het resultaat liegt er niet om: een prachtige kroniek in fullcolour. Ik ben er erg enthousiast over en ik ben benieuwd wat u ervan vindt!

Speciaal woord van dank gaat uit naar Lusine Grigoryan. Zij verzorgde de prachtige vormgeving.

Uiteraard moet u niets - en zeker een Kroniek niet - alleen op het uiterlijk beoordelen. Kijk vooral ook naar de inhoud! Met ons mooie en afwisselende programma voor het komend najaar hoeft u zich, nu de dagen korter worden, niet te vervelen. Naast een mooie nieuwe uitgave over de rechtspraak in Elburg en een hele bijzondere buitenlandse reis, treft u ook onze vaste najaars-ingrediënten aan: de historische maaltijd en de sfeerwandeling.

Dus ik zou zeggen: geniet van uiterlijk én inhoud van deze Kroniek en ik hoop u te treffen bij één of meerdere van onze activiteiten!

Hartelijke groeten,
Kees van de Streek
voorzitter Arent thoe Boecop

EXPOSITIE

Gruithuis
schilderijen Gert Jansen
7 en 8 september 2018

Hij noemde zichzelf geen kunstenaar maar een kunstenmaker. Gert Jansen, Elburgs bekendste kunstenmaker overleed in januari van dit jaar.

Reden voor Arent thoe Boecop om de expositie in het Gruithuis te wijden aan zijn oeuvre.

Gert Jansen werd in 1956 in Harderwijk geboren en kwam in 1982 wonen aan de Ellestraat in Elburg.

Zijn schildersloopbaan begon toen hij na een ernstig motorongeluk moest revalideren. Gert ging schilderen.

Ruim 40 jaar schilderde hij grote en kleine schilderijen. Ook maakte hij pentekeningen. Gert was van alle markten thuis. Hij maakte portretten, bloemen, huizen en schepen.

Velen zullen zich zijn bijzondere 'etalage' met schilderijen wel herinneren. Ook met zijn tekeningen van Luc Lucifer in de Elburger Courant vergaarde hij bekendheid.

In 2007 zette hij onder het motto Freeart, tientallen kunstwerken op straat in Elburg.

Passanten mochten deze gratis meenemen en ook weer doorgeven.

De tentoonstelling laat schilderijen met botters, de stad en de omgeving van Elburg zien.

De expositie in het Gruithuis is geopend op:

Vrijdag 7 september
van 14.00 – 17.00 uur en
van 19.00 – 21.00 uur;

Zaterdag 8 september
van 10.00 – 17.00 uur.

Fietstocht in teken van landschappen

Op zaterdag 9 juni organiseerde onze vereniging de jaarlijkse fietstocht. Dit keer stond het landschap centraal. Ongeveer vijftig enthousiaste fietsers vertrokken om 9.00 uur vanuit de Krommesteeg richting het zuidwesten.

De eerste stop was bij de boerderij Soppenhof aan de Veldweg. Hier vertelde gids Willem van Norel over de vijf joodse onderduikers die op deze boerderij tijdens de Tweede Wereldoorlog een veilig onderkomen vonden. Uitgangspunt voor deze vertelling vormde het onlangs verschenen boek *Oorlogszoon* van Yvo Weyel. De auteur is de zoon van Rose-Marie Kahn, die bij de familie Van Zeeburg was ondergedoken.

De volgde stop was aan de Drosteweg bij het Short Stirling-monument. Ongeveer op deze plek werd op 13 mei 1943 een Engelse bommenwerper van het type Vickers Wellington neergeschoten. Vijf jonge vliegeniers kwamen daarbij om het leven.

De koffiestop was aan de kuststrook van het Veluwemeer aan het einde van de Bliksweg. Hier stonden Harriët van Klompenburg en Bert Schreurs met koffie/thee, koek en andere lekkernijen. Op deze plek vertelde Willem over de vroegere kustlijn van de Zuiderzee.

Vervolgens gingen de fietsers door het afwisselende landschap richting Nunspeet/Hulshorst. Aan de zuidwestkant van camping Polsmaten werd een stuk (oorspronkelijk) duinlandschap van de vroegere Zuiderzee bezocht.

Willem van Norel gaf hier een historische toelichting. Hij citeerde daarbij uit het bekende Verkadealbum *Langs de Zuiderzee* van Jac. P. Thijsse uit 1916. Zes prachtige plaatjes uit dit album zijn aan het landschap tussen Doornspijk en Hulshorst gewijd. Thijsse zelf was destijds onder de indruk van de strandduinen. De leden van Arent thoe Boecop konden deze morgen een deel van deze strandduinen ter plekke bewonderen.

De fietstocht sloot af bij de kaasboerderij van de familie Van Zeeburg aan de Mezenbergerweg. Aart van Zeeburg liet vol trots de nieuwe melkstal zien en gaf vervolgens uitleg over de bereiding van kaas. Een geslaagde fietsexcursie was daarmee voltooid.

Wandeling

Verborgen
Parelwandelingen
8 september 2018

Tijdens de Botterdagen worden er op zaterdag 8 september onder leiding van deskundige gidsen twee Verborgen Parelwandelingen gehouden.
Deze wandelingen gaan langs monumenten in de binnenstad die vrij onbekend zijn.
Bij sommige monumenten mogen de deelnemers naar binnen om het pand te bekijken.
De eerste wandeling start om 13.00 uur, de tweede om 15.00 uur.

Plaats: Elburg
Datum: 8 oktober 2018
Aanvang: 13.00 en 15:00 uur

Belangstellenden kunnen zich melden bij het kraampje dat die dag op de Vischmarkt staat.

Indrukwekkende wandeling door Joods Amsterdam

Arent thoe Boecop organiseerde zaterdag 12 mei een excursie door Joods Historisch Amsterdam. Onder leiding van de gidsen Willem van Norel en Gert van Norel werden de 80 deelnemers rondgeleid langs talloze Joods historische gebouwen in de Plantagebuurt en omgeving.

Ook werd een bezoek gebracht aan het Auschwitzmonument van Jan Wolkers in het Wertheimpark. Het monument 'Gebroken Spiegels' draagt als opschrift "Nooit meer Auschwitz".

De rondleiding voerde onder andere langs:

- Verzetsmuseum
- Bondsgebouw van de vakbond, beter bekend als de Burcht van Berlage
- Portugees Israëlitische Synagoge uit de 17e eeuw
- Hollandsche Schouwburg
- Monument De Dokwerker, als herinnering aan de februaristaking in 1941
- Monument van Joodse Erkentlijkheid
- Nieuwe Keizersgracht (Schaduwkade) met in de kade de naamplaatjes en huisnummers van de 200 vermoorde Joodse bewoners
- Rapenburgerstraat
- Joods Historisch Museum
- Monument van het Joods Verzet
- Waterlooplein
- Museum Het Rembrandthuis. De Hollandse meester woonde en werkte hier tussen 1639 en 1658

De Hollandsche Schouwburg maakte veel indruk op de wandelaars. Tussen augustus 1942 en november 1943 werd dit gebouw door de Duitsers gebruikt als verzamelplaats om Joden te deporteren. In het voorgebouw van de Hollandsche Schouwburg brandt 'het eeuwig vuur'.
Op de binnenplaats staat een monument ter nagedachtenis aan de weggevoerde Joden.

Tijdens de wandeling werd ook stilgestaan bij het beeld van De Dokwerker. Het beeld symboliseert de opstand van het volk tegen de Duitse bezetter in 1941 en werd in 1952 onthuld door koningin Juliana. In 1970 werd het beeld verplaatst naar het Jonas Daniël Meijerplein in verband met een herinrichting.

Schaduwkade
Ook de panden van de Nieuwe Keizersgracht vertellen de geschiedenis van de Joodse bewoners. Aan de oneven zijde van de gracht bevindt zich de Hermitage met een wandel- en fietspromenade. Vanuit hier kijkt men op de huizen van wat men ooit de Joodse Keizersgracht noemde. Een groep buurtbewoners nam het initiatief om de geschiedenis van de Joodse bewoners zichtbaar te maken door het plaatsen van naamplaten in de kade.

Na een wandeling over het Waterlooplein ging de groep via het Rembrandthuis richting de bus.

Lezing

over de rechtspraak in Elburg

09 oktober 2018

In oktober 2018 is het precies 275 jaar geleden dat in Elburg de laatste doodstraffen werden uitgesproken en voltrokken. De 24-jarige Johanna Willems en haar ruim 50-jarige moeder Catharina Kaspers werden op 6 oktober 1743 aan de wurgpaal gedood en op het galgenveld begraven.

Dit bijzondere historische feit was voor Bep de Waard-Ruijs aanleiding om zich te verdiepen in de rechtspraak van Elburg. Haar onderzoek heeft geleid tot een nieuwe publicatie voor de oudheidkundige vereniging Arent thoe Boecop.

Op dinsdag 9 oktober 2018 zal Bep de Waard-Ruijs de publicatie Rechtspraak in Elburg met een lezing presenteren. Iedereen is van harte welkom!

Plaats: Gruithuis in de Krommesteeg te Elburg
Datum: 9 oktober 2018
Aanvang: 19.30 uur
De toegang is gratis.

De Ronde Toren

Op woensdag 4 april was het een drukte van belang achter de Grote Kerk. Om half twee vond daar de opening plaats van het Arent thoe Boecop project 'de Ronde Toren'. Tijdens de bijeenkomst kreeg oud-burgemeester Frans de Lange officieel zijn boom aangeboden. Wethouder José Oosthoek en de voorzitter van Arent thoe Boecop, Kees van de Streek, hielden een toespraak. Gerrit van Kolthoorn, die nauw betrokken was bij het project, vertelde iets over de geschiedenis van de toren.

In de Middeleeuwen stond, als onderdeel van de stadsmuren, een ronde toren achter de Grote Kerk. Vanuit de archeologische werkgroep van Arent thoe Boecop ontstond het idee om op die plek te zoeken naar overblijfselen van die toren. Helaas werd daarbij niets van belang gevonden. Werkgroeplid Gerrit van Kolthoorn en Arent thoe Boecop bestuurslid Pauline van Zweden vonden het een mooi idee om de stadsmuur en de Ronde Toren weer te visualiseren. Een stenen uitvoering werd te duur, daarom werd gekozen voor een heg in de vorm van de Ronde Toren. Langs dit geheel is een mooi wandelpad gerealiseerd. Deze is ook opgenomen in de stadswandelingen.

Een prachtig bord bij het project vertelt het verhaal en de geschiedenis van de Ronde Toren. Dit bord is gesponsord door Natuursteen Partners.
Rond de boom, die aan de oud burgemeester is aangeboden, staat een bankje vanwaaraf je een prachtig uitzicht hebt op de kerk en op de stadwallen.

Arent thoe Boecop wil heel graag zijn dank uitspreken aan de volgende personen:

- Ruud van Henten
- Willeke van Asselt
- Sytse de Boer en
- Cor Duitman van de gemeente Elburg
- Metske Koopmans en
- Edwin Smit van de Hervormde Gemeente Elburg
- Nico Sellis met zijn hoveniersbedrijf
- Wim van Triest van Natuursteenpartners
- John van Midden van smederij 'de Hoefhamer'
- Gerrit van Kolthoorn
- Pauline van Zweden van de werkgroep Archeologie van Arent thoe Boecop.

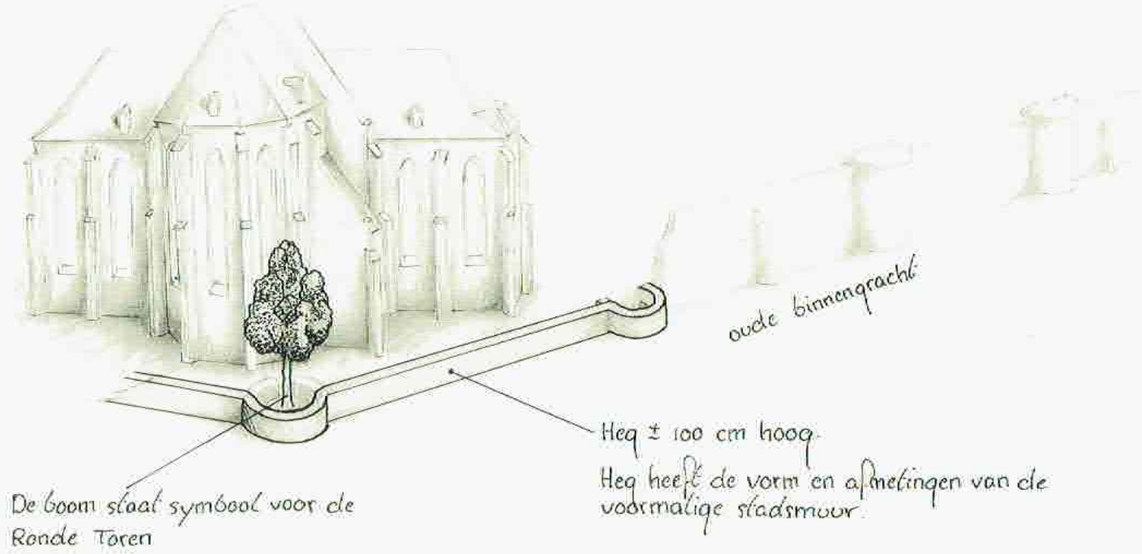

Lezing

Ad van Liempt

31 oktober 2018

In Nederland hebben groepen arbeiders tijdens de Duitse bezetting drie keer naar het stakingswapen gegrepen en daarmee uitzonderlijk grote risico's genomen. Over de overeenkomsten en verschillen van die drie stakingen zal journalist/schrijver Ad van Liempt een lezing houden.

De eerste keer dat arbeiders massaal het werk neerlegden, was de Februaristaking van eind februari 1941. Het was vooral een protest tegen het oppakken van 400 Joodse Amsterdammers tijdens een periode waarin de maatschappelijke onrust in de hoofdstad snel groeide. De staking werd hard neergeslagen.

Ruim twee jaar later brak de april-meistaking uit (eind april, begin mei 1943). Aanleiding was het besluit van de bezetter om honderdduizenden Nederlandse mannen, die in 1940 gedemobiliseerd waren, terug te roepen in krijgsgevangenschap om ze in Duitsland te werk te stellen. De staking was massaal en bestreek het hele land, behalve de grote steden in het westen. Het antwoord van de bezetter was meedogenloos. Er vielen ongeveer 175 doden onder stakers en omstanders.

In september 1944 brak de spoorwegstaking uit. Hiertoe werd opgeroepen door de Nederlandse regering in Londen, toen de geallieerden de operatie Market Garden inzetten. Het was de bedoeling dat de staking ertoe zou bijdragen dat de oorlog snel afgelopen zou zijn, maar dat was niet het geval. De treinen hebben acht maanden niet gereden.

In zijn lezing, die bij uitstek past in het jaar van het Verzet, zal Ad van Liempt dieper ingaan op het wezen van staken in oorlogstijd, en ook persoonlijke ervaringen van stakers behandelen.

De lezing zal op woensdag 31 oktober worden gehouden in de grote zaal van 't Huiken.

Plaats: 't Huiken (grote zaal)
Datum: 31 oktober
Aanvang: 19.30 uur
De toegang is gratis.

Even voorstellen Rob Besteman

Dit voorjaar werd ik benaderd door Gerrit Hollander of ik wel ondersteunende activiteiten binnen het bestuur wilde invullen. Ook met name om iemand uit Doornspijk binnen het bestuur te krijgen. Na wat meer toelichting te hebben gekregen van Kees van de Streek, heb ik de taak opgepakt.

In eerste instantie houd ik me bezig met het verder invullen en bijhouden van de website. Ik ben geen Doornspijker van geboorte, maar daar mankeert niet veel aan. Wij wonen na een aantal jaren van omzwervingen in Noordoost Nederland weer op "West 27". Een echte Doornspijker weet waar dat is. Ik ben getrouwd met Willy Prins.

Ik werk dagelijks in de Noordoostpolder als teeltadviseur bij een particuliere handelsonderneming en adviseer akkerbouwers/veehouders bij het wel en niet gebruiken van gewasbescherming, meststoffen, zaaizaden enz. Daarnaast ben ik aardappelkweker en imker, genoeg om handen dus. De eerste zetten zijn gedaan om de website te actualiseren. Samen met Elly Plugers (tekstueel) ga ik werken aan een levendige website van Arent thoe Boecop.

Historische Maaltijd

en de Zuiderzee

08 november 2018

De jaarlijkse historische maaltijd wordt dit jaar op 8 november gehouden.
Het thema van dit jaar is '100 jaar Zuiderzeewet'.

Ongetwijfeld zullen de koks van Restaurant De Haas in Elburg weer leuke verrassingen op het menu zetten.

Tijdens de maaltijd zullen er oude foto's en films vertoond worden uit plaatsen rondom de voormalige Zuiderzee.

De kosten van de maaltijd bedragen € 22,50 per persoon.
U kunt zich aanmelden tot 1 november bij Sake Santema:
s.santema@kpnmail.nl.

Pas als het geld op de bankrekening staat, is uw inschrijving definitief.
Bankrekeningnummers:
NL03RAB00129217484 of
NL67INGB0003465691

Plaats: Restaurant De Haas
Datum: 8 november 2018
Aanvang: 19.00 uur
Zaal open: vanaf 18:30 uur

Bezoek aan Unesco Werelderfgoed en Xanten

17 november 2018

Wie weleens met de auto door het grijze Ruhrgebied in Duitsland heeft gereden, kan zich haast niet voorstellen dat zich daar een prachtig museum met een bijzondere industriële geschiedenis bevindt.

Arent thoe Boecop organiseert zaterdag 17 november een indrukwekkende excursie naar het Unesco Werelderfgoed Zollverein in Essen.
Hier stond ooit de grootste steenkolenmijn van Europa. In het gehele Ruhrgebied vonden 500.000 mensen een baan in de mijnen.

Tijdens een twee uur durende wandeling wordt u meegenomen in het harde leven van de mijnwerkers op zoek naar het 'zwarte goud'.
Het gehele terrein beslaat zo'n 100 hectare. Daarvan zullen we een klein deel gaan bekijken.

U krijgt een kijkje in de 'zeverij' en de 'wasserij'. Ook zien we het punt waar de karretjes met kolen boven de grond komen.
Bij mooi weer heeft u op het hoogste punt van de gebouwen een adembenemend uitzicht over het Ruhrgebied.

Museum
Er is ook een mogelijkheid om, in plaats van deelname aan de wandeling, het Ruhrmuseum te bezoeken.

Het museum kent drie categorieën: heden, herinnering en geschiedenis.
De bezoeker volgt de weg die de kolen vroeger aflegden. Je komt daarbij vanuit het heden in de geschiedenis van het verleden.

De langste buitenroltrap van West-Europa brengt u in het bezoekerscentrum. Deze roltrap is al een belevenis op zich!

Xanten
Aan het begin van de middag vertrekken we naar Xanten, vroeger een oude Romeinse stad, ook wel *Colonia Ulpia Traiana* genoemd. Daar staat een bezoek aan het LVR-Römer Museum, het grootste archeologisch museum in Duitsland op het programma.

De expositie toont uitrustingen van het Romeinse leger, maar ook muurschilderingen. In het Archeologisch Park tref je opgravingen aan en een gedeeltelijk gereconstrueerde haventempel.

Na het museumbezoek brengt de bus ons naar binnenstad van Xanten. Hier kunt u op eigen gelegenheid rondwandelen door het middeleeuwse stad en een hapje eten.
Een bezoek aan de St. Viktordom is zeker de moeite waard.

Kosten
De kosten voor deze dag bedragen € 40,00 per persoon. Dit is inclusief de busreis, toegang tot het Ruhrmuseum of de rondwandeling, en toegang tot het Archeologisch Museum in Xanten.
Aanmelden kan bij Sake Santema, s.santema@kpnmail.nl.

Het geld dient te worden overgemaakt op rekeningnummer NL03RAB00129217484 of NL67INGB0003465691 onder vermelding van 'excursie Duitsland'. Uw aanmelding is pas definitief als het geld op de rekening van Arent thoe Boecop staat.

Er is plaats voor 50 personen, vol is vol.
U kunt zich aanmelden tot 15 oktober.

Vertrek
We vertrekken zaterdagmorgen 17 november om 7.00 uur met de bus vanaf Het Schootsveld in Elburg.
De verwachting is dat we 's avonds rond 22.00 uur weer terug zullen zijn in Elburg.

Belangrijk!
De wandeling door Zollverein duurt twee uur.
- **Zorg voor goed schoeisel**
- **We gaan veel trappenlopen**
- **U moet geen hoogtevrees hebben**
- **U kunt ook in plaats van de wandeling het Ruhrmuseum bezoeken.**
  Wilt u dat bij de aanmelding aangeven?

Algemene Ledenvergadering

21 november 2018

Presentatie van de begroting voor 2019. Daarna lezing met beelden door Willem van Norel over oud-burgemeester Van de Poll.

Lezing

over burgemeester Van de Poll

21 november 2018

Op woensdag 21 november houdt Willem van Norel een lezing over burgemeester Jonkheer W.H. van de Poll (1906-1961). De focus van deze lezing ligt op de periode 1946-1953, de ambtsperiode van burgemeester Van de Poll in Elburg.
In het eerste decennium na de oorlog veranderde er veel in Elburg. De Elburger binnenstad werd aangesloten op de riolering en veel huizen kregen elektriciteit en werden gekoppeld aan het waterleidingnetwerk. Veel gebouwen en huizen waren bouwvallig of hadden achterstallig onderhoud.

Burgemeester Van de Poll heeft een belangrijke rol gespeeld bij de aanpak om historische panden te restaureren. Het bekendste voorbeeld daarvan is de restauratie van het voormalige Sint-Agnietenklooster in de jaren 1948-1954.

De inpolderingswerkzaamheden drukten tijdens het burgemeesterschap van Jhr. Van de Poll een stempel op de Elburger samenleving. De visserij als bestaansbron leverde in die tijd nog bijna veertig procent van het totale Elburger inkomen op. Binnen afzienbare tijd zou dat gaan veranderen. Over de onzekerheid die dit met zich meebracht, zal deze avond ook worden gesproken. Welke rol heeft burgemeester Van de Poll in dit proces gespeeld?

Heel bijzonder is dat burgemeester Van de Poll tijdens zijn ambtsperiode in Elburg veel foto's heeft gemaakt. Willem van Norel hoopt deze avond zijn lezing te ondersteunen met dit unieke beeldmateriaal.

De nieuwe burgemeester van Elburg te midden van z'n familie

Plaats: Gruithuis in de Krommesteeg te Elburg.
Aanvang: 19.30 uur
Datum: 21 november 2018
De toegang is gratis.

Sfeerwandeling in Elburg

18 december 2018

Dinsdag 18 december wordt voor de twaalfde keer de sfeerwandeling gehouden.

Het thema van dit jaar is: horeca en logementen.

We starten om 19.30 uur bij het Gruithuis aan de Krommesteeg in Elburg.

Er kunnen maximaal 160 deelnemers mee. Inschrijving is mogelijk vanaf 1 december 2018

Aanmelden kan via ons e-mailadres:
info@arentthoeboecop.nl

Plaats: Krommesteeg, Elburg
Datum: 18 december 2018
Start: 19.30 uur

COLOFON

De Kroniek is een uitgave van de Oudheidkundige vereniging Arent thoe Boecop. De Kroniek verschijnt tweemaal per jaar.

Secretariaat:
Postbus 117, 8080 AC Elburg

www.arentthoeboecop.nl
info@arentthoeboecop.nl

NL03RABO0129217484
NL67INGB0003465691

Oplage: 2000
Opmaak door Studio Lusin

Bezoek ook onze Facebookpagina

Arent
thoe
Boecop
ndige vereniging
hoe Boecop
11